

**PÉNZÜGYI SZERVEZETEK
ÁLLAMI FELÜGYELETE
HUNGARIAN FINANCIAL
SUPERVISORY AUTHORITY**

A QIS5 magyarországi újrafuttatásának összegző értékelése

Publikus verzió

Készítette: Módszertani és aktuáriusi főosztály

2011. december

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
2. Részvétel; felkészültség a Szolvencia II-re.....	3
3. Hatás az általános pénzügyi helyzetre.....	4
4. Eszközök és nem biztosítási kötelezettségek értékelése	8
5. Biztosítástechnikai tartalékok	9
6. Szavatoló tőke	14
7. Szavatolótőke-szükséglet – standard formula	14
8. Minimális tőkeszükséglet.....	18

1. Bevezetés

1. A Felügyelet 2011 áprilisában a hazai biztosítók körében kezdeményezte a Szolvencia II ötödik mennyiségi hatástanulmányának (QIS5) 2010. évi adatokon történő újrafuttatását (QIS5bis). A megismételt hatástanulmányban a részvétel a biztosítók részére önkéntes volt. A hatástanulmány célja egyrészt a Szolvencia II-re történő felkészülés folytatásának ösztönzése volt, másrészt pedig az, hogy a Felügyelet frissített adatokat kapjon a hazai biztosítók Szolvencia II szerinti pénzügyi helyzetéről.
2. A QIS5bis-ben résztvevő biztosítóktól 2011. augusztus végéig kértük az eredmények beküldését. A hatástanulmány a QIS5 technikai specifikációját követte, melyet a Felügyelet technikai útmutatóval egészített ki. A hatástanulmányban a biztosítóknak a Szolvencia II szabályainak megfelelően kellett értékelniük pénzügyi helyzetüket: eszközeiket és kötelezettségeiket, tőkeszükségletüket és a rendelkezésre álló szavatoló tőkét.
3. A QIS5bis hatástanulmány eredményeit a jelentés alábbi részeiben foglaljuk össze.

2. Részvétel; felkészültség a Szolvencia II-re

4. **Részvétel:** A QIS5 mennyiségi hatástanulmány 30 hazai biztosító részvételével 2010-ben sikeresen lezárult. Európai szinten a jogalkotók a Szolvencia II hatálybalépéséig már nem terveznek több mennyiségi hatástanulmányt. A Szolvencia II-re való felkészülés érdekében a Felügyelet 2011-ben – a 2009-es QIS4bis-hez hasonlóan – ismét megszervezte egy időközi mennyiségi hatástanulmány lebonyolítását. Annak érdekében, hogy minél több biztosító bekapcsolódjon a születőben levő új szabályozás megismerésébe, az időközi hatástanulmány némileg egyszerűbb volt, mint az ötödik mennyiségi hatástanulmány. Így végül 20 biztosító küldött be eredményt az időközi hatástanulmányban, azonban egyet a nem megfelelő minőségű és hiányos adatok miatt ki kellett hagynunk a teljes elemzésből. A fennmaradó 19 biztosító közül 17 a teljes (vagy csaknem teljes) számítást elvégezte a 2010 végi adatokon.
5. A figyelembe vett 19 biztosító a magyarországi biztosítók díjbevételének 91%-át könyvelte el 2010-ben, ezen belül
 - az élet ági piac tartalékok arányában számított lefedettsége 91,4%,
 - az élet ági piac díjbevétel arányában számított lefedettsége 88,9%,
 - a nem-élet ágé pedig a díjbevétel arányában 93% volt.

A 19 biztosító közül 8 kompozit, 7 élet- és 4 nem-életbiztosító volt.

6. A QIS5-beli kérdőív helyett egy rövidített, 12 kérdésből álló, a hazai piacra szabott kérdéssort állítottunk össze, melyre a résztvevő 20 biztosító közül 16 válaszolt. A résztvevők közül 16 biztosító tavaly is részt vett a felmérésben (18 biztosító vett részt, de akkor 2 biztosító eredményeit az adatok hiányossága, illetve megbízhatatlansága miatt ki kellett hagynunk), ennek megfelelően az elemzésünk mindig kétszintű: az időközi hatástanulmányból kapott eredményeket (QIS5bis) egyrészt a jelenlegi szabályozás szerinti 2010 végi eredményekhez (Szolvencia I), másrészt a 2009 végi

eredményeken alapuló ötödik mennyiségi hatástanulmány eredményeihez (QIS5) hasonlítjuk. Összefoglalva az alábbi táblázat mutatja, hogy mely biztosítók vettek részt a QIS5-ben, illetve a QIS5bis időközi mennyiségi hatástanulmányban:

1. Táblázat: Részvétel a QIS5 és QIS5bis mennyiségi hatástanulmányokban

Biztosító	QIS5 részvétel	QIS5bis részvétel	kérdőív
AEGON	✓	✓	✓
ALLIANZ	✓	✓	✓
AVIVA	✓	✓	✓
AXA	✓	✓	✓
CARDIF ÁLT.		✓	
CARDIF ÉLET		✓	
DAS	✓	✓	
ERSTE	✓	✓	✓
GENERALI	✓	✓	✓
GRAWE	✓	✓	✓
GROUPAMA GARANCIA	✓	✓	✓
ING	✓	✓	✓
K&H	✓	✓	✓
KÖBE	✓	✓	✓
MAGYAR POSTA BIZT.	✓	✓	✓
MAGYAR POSTA ÉLET	✓	✓	✓
MKB ÁLT.	✓	✓	✓
MKB ÉLET	✓	✓	✓
UNION	✓	✓	✓
UNIQA	✓	✓	

7. **Felkészültség a Szolvencia II-re:** A Szolvencia II szabályozás hatályba lépésének közeledtével egyre fontosabb, hogy képet kapjunk a biztosítók jelenlegi felkészültségi szintjéről. Emellett a QIS5bis-nek az is célja volt, hogy a Szolvencia II elven számolt eredmények időszora ne szakadjon meg. Több biztosító rendszeresen készít Embedded Value számításokat (elsősorban az anyacégek felé), ami jó kiindulási alap a Szolvencia II szerinti tartalékszámításhoz. Ugyan a résztvevő biztosítók között továbbra is vannak még fogalomzavarral küzdők, a biztosítók átlagos felkészültsége sokat javult az előző időközi hatástanulmány (QIS4bis) óta.

3. Hatás az általános pénzügyi helyzetre

8. **Összehasonlítás a Szolvencia I-gyel:** A QIS5bis hatástanulmányban 18 biztosító küldött be a tőkeszükségletre és a szavatolótőkére is kiterjedő adatokat. Ezek a biztosítók a díjbevétel arányában együttesen a piac 91%-át fedik le. E biztosítók adatait összesítve az általános pénzügyi helyzetre vonatkozó adatok a következő egyszerűsített mérlegben foglalhatók össze:

2. Táblázat: Összesített pénzügyi helyzet a QIS5bis hatástanulmányban, összehasonlítva a Szolvencia I szerinti helyzettel (millió forint)

	Szolvencia I	QIS5bis	QIS5bis/S1
Biztosítástechnikai tartalékok (bruttó)	1 942 470	1 531 158	79%
Egyéb kötelezettségek	113 282	156 275	138%
Tőkeszükséglet	102 547	263 584	257%
Saját tőke többlete	113 080	242 925	215%
Mérlegfőösszeg	2 271 379	2 193 942	97%

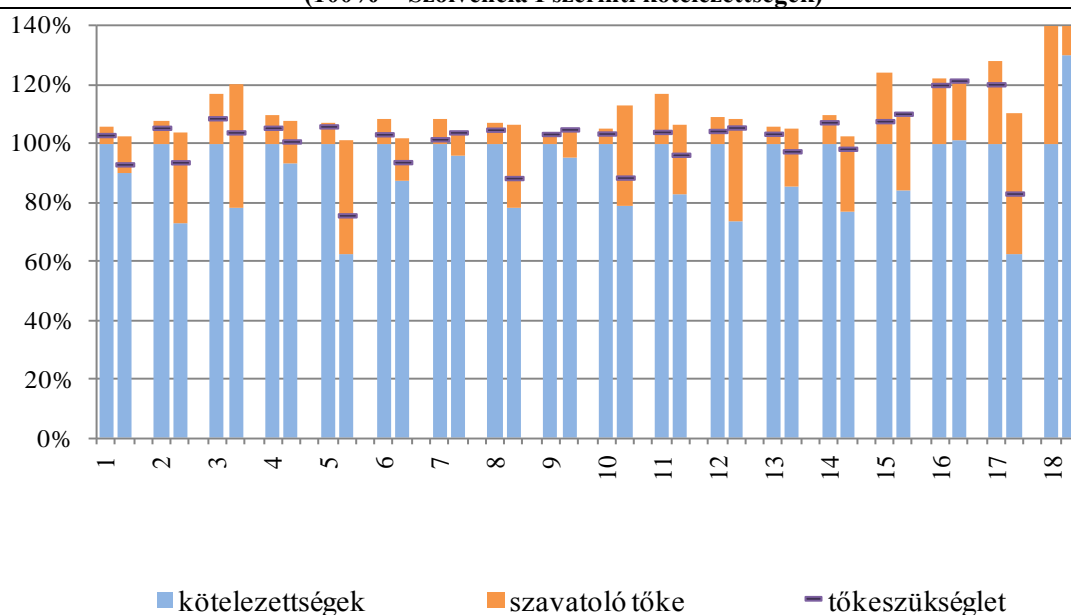
9. A fenti táblázatban a „saját tőke többlete” soron a saját tőke és a tőkeszükséglet különbsége jelenik meg. A „tőkeszükséglet” soron mindkét rendszerben biztosítónként a magasabb tőkekövetelményt (a Szolvencia I-ben a minimális biztonsági tőke és a minimális szavatoló-tőke-szükséglet, illetve a QIS5bis-ben az MTSZ és az SZTSZ standard formula közül a nagyobbat) vettük figyelembe.

10. A táblázat adatait a következőképpen foglalhatjuk össze: A mérlegfőösszegeket (összes eszköz, összes forrás) tekintve a két értékelés eltérése mérsékelt volt. Ezen belül azonban a pénzügyi követelmények átrendeződése jelentős volt: a biztosítástechnikai tartalékok nagyarányú csökkenése mellett a tőkeszükséglet a Szolvencia I-hez képest jelentősen megnövekedett. A két ellentétes elmozdulás közül a tartalékok csökkenésének a mennyiségi hatása volt az erősebb. Emiatt a Szolvencia II szerinti ártértékelés összesítve nagyarányú tőkefelszabadulást mutatott (a saját tőke többlete a jelenlegi rendszerben mérthez képest több mint kétszeresére emelkedett). Ez az összkép hasonló a QIS5 eredményeihez.

11. A biztosítónkénti pénzügyi helyzet alakulását az alábbi diagramon mutatjuk be.

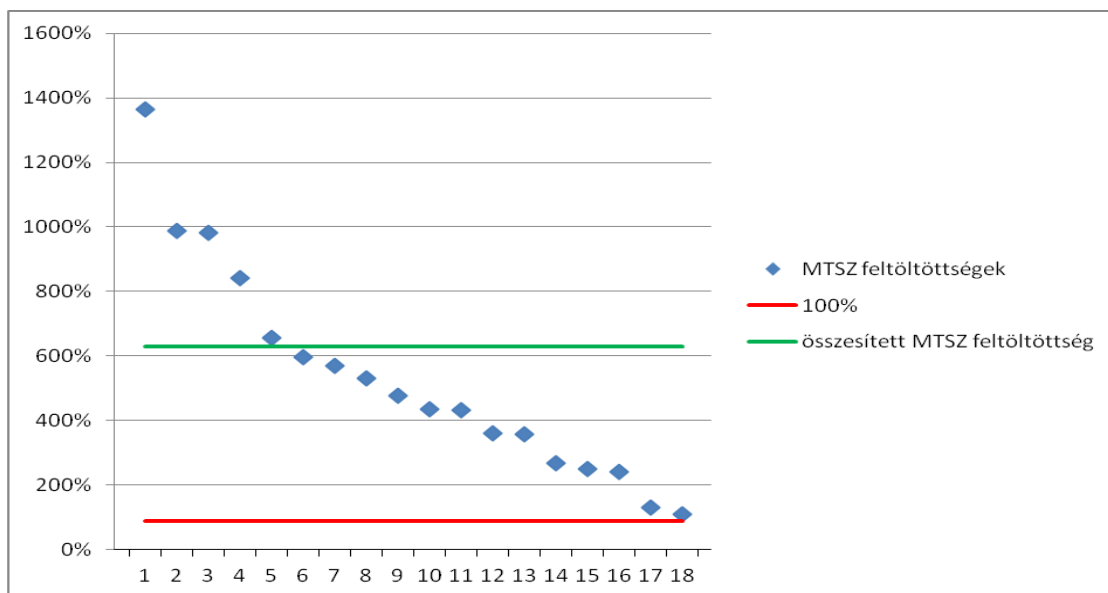
Szolvencia I versus QIS5bis

1. Diagram: A Szolvencia I szerinti és a QIS5bis-ben mért pénzügyi helyzet összehasonlítása biztosítónként; bal oldali oszlopok – Szolvencia I, jobb oldali oszlopok – QIS5bis (100% = Szolvencia I szerinti kötelezettségek)

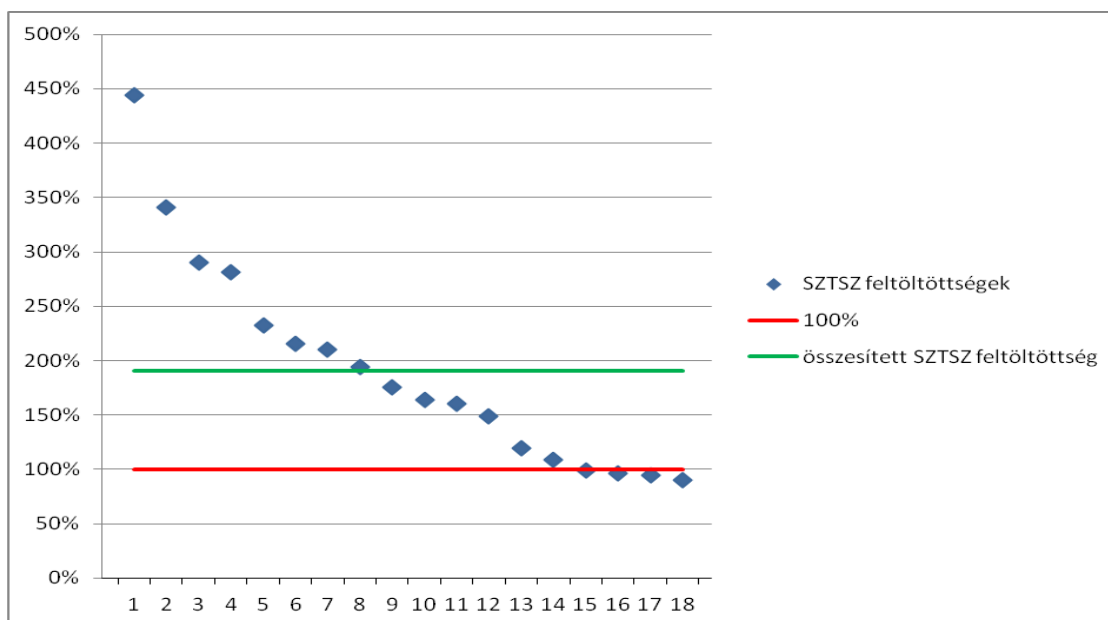

12. Az MTSZ-re és az SZTSZ-re vonatkozó QIS5bis-beli tőke megfelelési arányokat az alábbi diagramokon mutatjuk be (a QIS5bis-ben számított feltöltöttségi arányok szerint csökkenő sorrendbe rendezve). Az MTSZ-re vetített összesített feltöltöttségi arány 631% volt. Az SZTSZ összesített feltöltöttsége 191% volt; ami magasabb, mint a Szolvencia I szerinti feltöltöttség (178%).

2. Diagram: A QIS5bis-ben mért minimális tőkeszükséglet feltöltöttségei biztosítónként

3. Diagram: A QIS5bis-ben mért szavatoló tőke-szükséglet feltöltöttségei biztosítónként

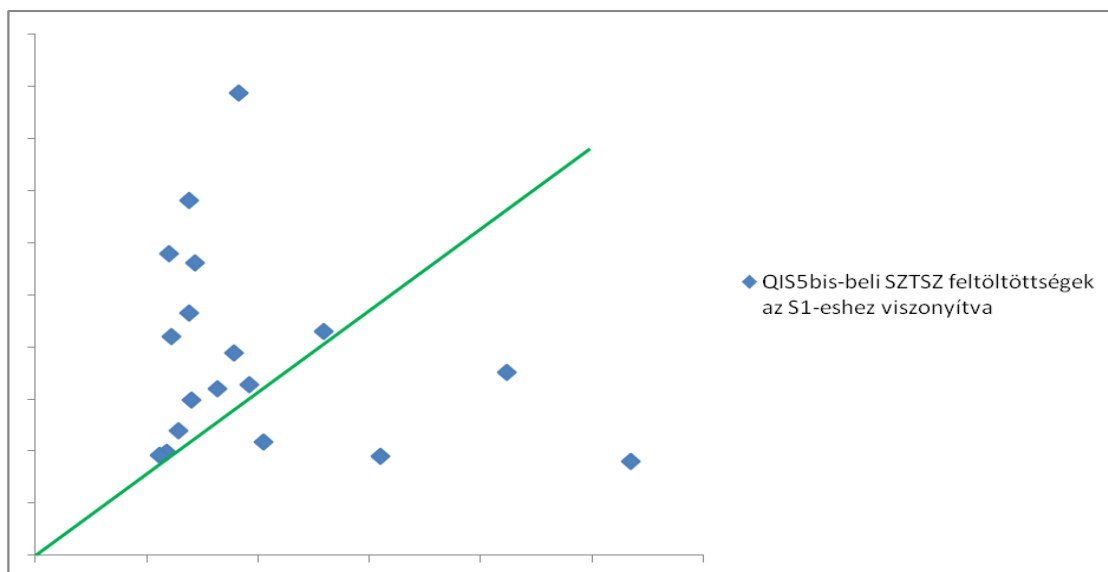

13. A Szolvencia I szerinti tőkekövetelménynek 2010 végén valamennyi résztvevő biztosító megfelelt. A QIS5bis-ben beküldött adatok alapján a Szolvencia II tőkekövetelményei közül az MTSZ-nek valamennyi résztvevő biztosító megfelelt, azonban az SZTSZ-nek 4 biztosító nem felelt meg.

14. Meglepő azonban, hogy az egyes biztosítók Szolvencia I és QIS5bis-beli feltöltöttsége az esetek többségében jelentősen elválk egymástól, azaz annak nagyobb a QIS5-beli tőkefeltöltöttsége, akinek a Szolvencia I szerinti kisebb, és ugyanez fordítva is igaz. Ezt mutatja be a következő diagram is, ahol az x tengelyen a Szolvencia I szerinti, míg az y tengelyen a hozzájuk tartozó QIS5bis-beli %-os SZTSZ tőkemegfelelések vannak feltüntetve.

Szolvencia I versus QIS5bis

4. Diagram: A Szolvencia I szerinti és a QIS5bis-ben mért szavatoló-tőke-szükséglet feltöltöttségek összehasonlítása; x tengely – Szolvencia I, y tengely – QIS5bis szerinti SZTSZ feltöltöttségek

15. **Összehasonlítás a QIS5-tel:** A biztosítók közül 15 azoknak a száma, amelyek részt vettek mind a QIS5, mind pedig a QIS5bis hatástanulmányban, és mindkét alkalommal a tőkehelyzet értékelésére alkalmas adatokat nyújtottak be. A 2010. évi díjbevétel arányában ezek a biztosítók összesen a piac 89,5%-át fedik le. E biztosítók adatait összesítve az általános pénzügyi helyzet a QIS5-tel összehasonlítva a következőképpen alakult:

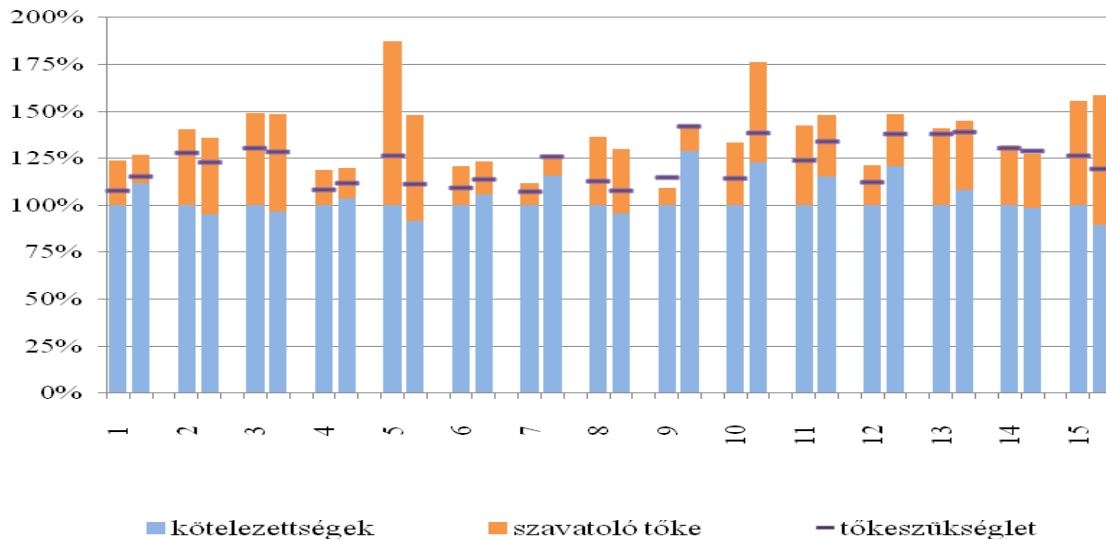
3. Táblázat: A mindkét hatástanulmányban részt vett biztosítók összesített pénzügyi helyzete a QIS5-ben és a QIS5bis-ben (millió forint)

	QIS5 (2009)	QIS5bis (2010)	2010/2009
Biztosítástechnikai tartalékok (bruttó)	1 382 184	1 498 832	108%
Egyéb kötelezettségek	227 536	151 861	67%
Tőkeszükséglet	271 394	248 388	92%
Saját tőke többlete	316 064	241 488	76%
Mérlegfőösszeg	2 197 178	2 140 569	97%

16. Az alábbi diagram mutatja be a két hatástanulmányban mért pénzügyi helyzet összehasonlítását biztosítónként. A QIS5-tel összevetve a legszembetűnőbb változás a tőke többletének csökkenése: a biztosítónkénti adatokból látható, hogy ennek háttérében döntően a több biztosítónál bekövetkezett tőke kivonás áll. Ugyanakkor a QIS5bis-ben jelentett tőkeszükséglet is számottevően csökkent a QIS5-höz képest.

QIS5 versus QIS5bis

5. Diagram: A QIS5-ben (2009) és a QIS5bis-ben (2010) mért pénzügyi helyzet összehasonlítása biztosítónként; bal oldali oszlopok – 2009, jobb oldali oszlopok – 2010 (100% = QIS5-ben jelentett kötelezettségek)

4. Eszközök és nem biztosítási kötelezettségek értékelése

17. **Összehasonlítás a Szolvencia I-gyel:** Az eszközök átértékelését 18 résztvevő végezte el, és az együttesen 2271 milliárd forintos eszközállományuk 2194 milliárd forintot érne Szolvencia II hatálya alatt, azaz 3,4%-kal értékelték kevesebbre eszközeiket a hatástanulmány résztvevői. A jelenlegi rendszer szerinti értékelés tartalmaz 20 millió forintnyi immateriális jószágot is, melyek értéke a hatástanulmányokban 0. Az értékelési változások részleteiben és összességében az alábbiak voltak:

4. Táblázat: Fő eszköz kategóriák értéke Szolvencia I és QIS5bis szerint (millió forint)

	SI (2010)	QIS5bis	Változás
Befektetések	1 007 349	1 042 784	3,5%
Viszontbiztosítás	90 322	51 133	-43,4%
UL eszközök	906 673	909 586	0,3%
Egyéb eszközök	267 036	190 439	-28,7%
Összesen	2 271 380	2 193 942	-3,4%

18. Látható, hogy az eszközök felét kitevő befektetések nem le, hanem 3,5%-kal felértékelődtek, és az eszközök csaknem felét jelentő unit linked biztosítások mögött lévő befektetések értéke lényegében változatlan maradt. Összegében a legnagyobb változás az itt „egyéb” eszközként bemutatott összesítő soron látható, de ez a jelenlegi rendszer szerinti (SI) értékelésnél tartalmaz 20 millió forintnyi immateriális jószágot is, melyek értéke a hatástanulmányokban 0. A fennmaradó mintegy 56 millió forintos értékcsökkenés több biztosító különböző egyéb eszközeiben történt, így a legnagyobb

arányú egyöntetű változást ezúttal is a Szolvencia I szerinti eszközök csupán 4%-át adó viszontbiztosítási fedezetek ártértékelése generálta.

19. A nem biztosítási kötelezettségek a Szolvencia I-hez képest a QIS5bis mérlegben összesítve mintegy 38%-kal növekedtek, ami főleg a halasztott adók mérlegbe állításának hatását tükrözi.

20. **Összehasonlítás a QIS5-tel:** Összességében az ötödik mennyiségi hatástanulmány hasonló képet mutatott a megismételt hatástanulmány eredményéhez, azaz az eszközök kis mértékben (2,9%-kal) mutattak kisebb értéket a 2009 végi Szolvencia I szerinti értékeléshez képest. Az alábbi táblázatban azon 16 biztosító eredményét összesítettük, melyek mindkét hatástanulmányban adtak mérlegadatokat.

5. Táblázat: Fő eszközkategóriák értéke a QIS5-ben és a QIS5bis-ben (millió forint)

	2009		2010		QIS5bis/QIS5
	SI	QIS5	SI	QIS5bis	
Befektetések	1 133 111	1 163 922	1 007 349	1 042 784	91,3%
Viszontbiztosítás	84 777	45 304	90 322	51 133	112,3%
UL eszközök	810 557	814 343	906 673	909 586	111,2%
Egyéb eszközök	250 785	190 454	267 036	190 439	99,7%
Összesen	2 279 230	2 214 022	2 271 380	2 193 942	98,7%

21. Az összesítő sor szerint a mérlegfőösszeg a mindkét hatástanulmányban résztvevőknél a megismétlés során alig változott (1,3%-kal csökkent), de a befektetések értéke 8,7%-kal kisebb lett, ugyanakkor a unit-linked fedezete 11,2%-kal nagyobb. A befektetések csökkenése mögött nagyarányú tőke kivonások állnak, az UL alapok növekedése pedig a 2008-as válság utáni állomány- és befektetési kedv növekedésével magyarázható. A viszontbiztosítás Szolvencia I és QIS5 közti változása mögött a (nem élet) tartalékok (viszontbiztosítási résszel együttes) csökkenése állt, ahogy a két hatástanulmány közti 12,3%-os növekedés is a tartalékok két hatástanulmány közti változásával magyarázható.

5. Biztosítástechnikai tartalékok

22. A korábbi hatástanulmányokhoz hasonlóan a QIS5bis időközi hatástanulmány egyik fő prioritása a tartalékok értékelése volt, melyről 19 résztvevőtől kaptunk értékelhető adatot. Ezen belül az élet ági tartalékait 15 biztosító, nem-élet ági tartalékait pedig 11 biztosító értékelte át a Szolvencia II elvei szerint a 2010 végi adatokon.

23. **Összehasonlítás a Szolvencia I-gyel:** A QIS5bis-beli tartalékszámítások során kapott bruttó tartalékok közül

- az életbiztosítási kötelezettségek tartalékai 85%-át;
 - „hagyományos”¹ életbiztosítási tartalékok 80%-át;
 - a unit-linked tartalékok 89%-át
- míg a nem-életbiztosítási kötelezettségek tartalékai csupán 52%-át

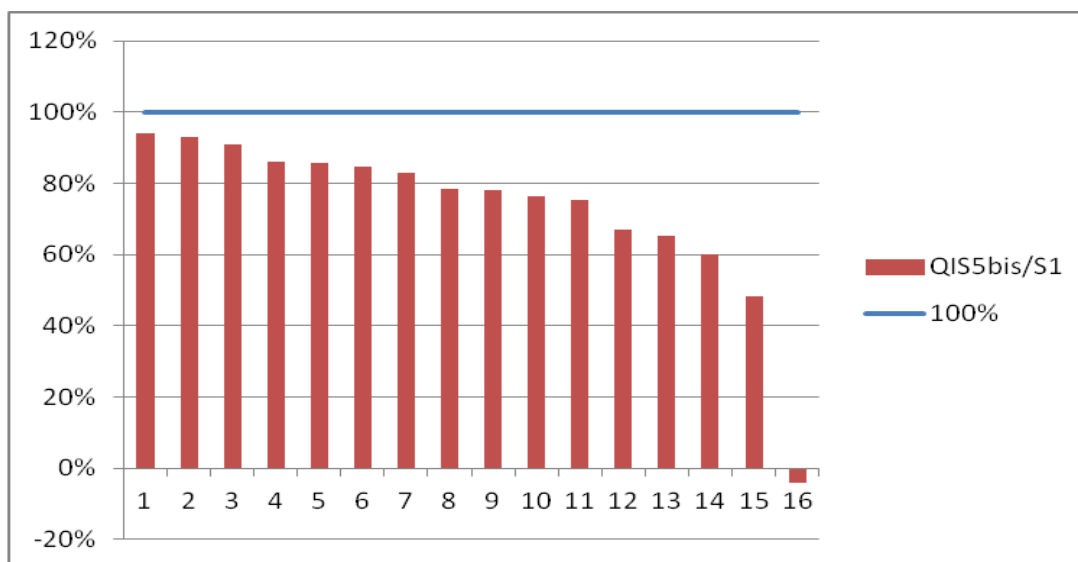
tették ki a megfelelő 2010 végi Szolvencia I szerinti tartalékoknak.

24. Megjegyzendő, hogy a hatástanulmány specifikációjának megfelelően „életbiztosítási kötelezettségek” alatt nem a jogi szempontból az élet ághoz sorolt állományt, hanem a kockázatok jellege alapján életbiztosítási technikai elvek szerint kezelt kötelezettségeket értjük (így ide tartoznak például a hosszú távú egészségbiztosítások, illetve a felelősségbiztosítási járadékok is).

25. A következő grafikonon mutatjuk be biztosítónként a **„hagyományos” életbiztosítási kötelezettségek** tartalékának alakulását a Szolvencia I-gyel összevetve. A hagyományos élet ági tartalékok esetében a leértékelődés mértéke az egyes biztosítók esetében rendkívül széles skálán mozgott, alapvetően 60%-tól 94%-ig, de előfordult 48%-os szintre történő leértékelődés is, illetve 1 biztosító esetében negatív tartalékérték is.

Szolvencia I versus QIS5bis

6. Diagram: A QIS5bis-ben mért életbiztosítási kötelezettségek tartalékai (bruttó, unit-linked nélkül) a Szolvencia I szerintiéhez viszonyítva biztosítónként (%)

26. A számított tartalékok mögött biztosítónként igen eltérő számítási módszerek állnak, melyeket nem volt lehetőségünk részleteiben megvizsgálni. A résztvevő biztosítók különböző mélységig követték a Szolvencia II módszertant, illetve alkalmaztak

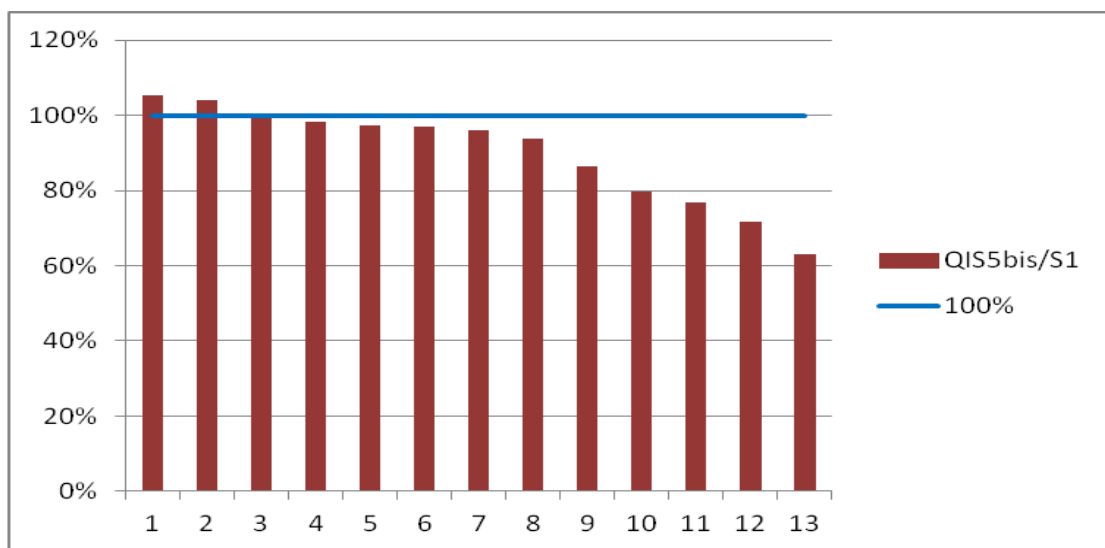
¹ unit-linked-en kívüli

közelítéseket. A beküldött kérdőívek alapján a legtöbb résztvevő determinisztikus módszerrel dolgozott; néhányan sztochasztikus számítási módszert használtak; de akadt olyan is, aki közelítést (azaz proxyt) alkalmazott.

27. Nem minden biztosító itt bemutatott eredményei tartalmaznak kockázati marzsot: két biztosító számításai csak a legjobb becslésre terjedtek ki.
28. A unit-linked életbiztosítások esetében a hagyományos életbiztosítási kötelezettségeknél kevésbé szóródnak az egyes biztosítók eredményei: a jelenlegi tartalékokhoz képest általában 80-99% közötti értékek adódtak, azonban itt mindkét irányban vannak kilógó értékek (lefelé: 63%; 72%; míg felfelé: 104%; 105%).

Szolvenca I versus QIS5bis

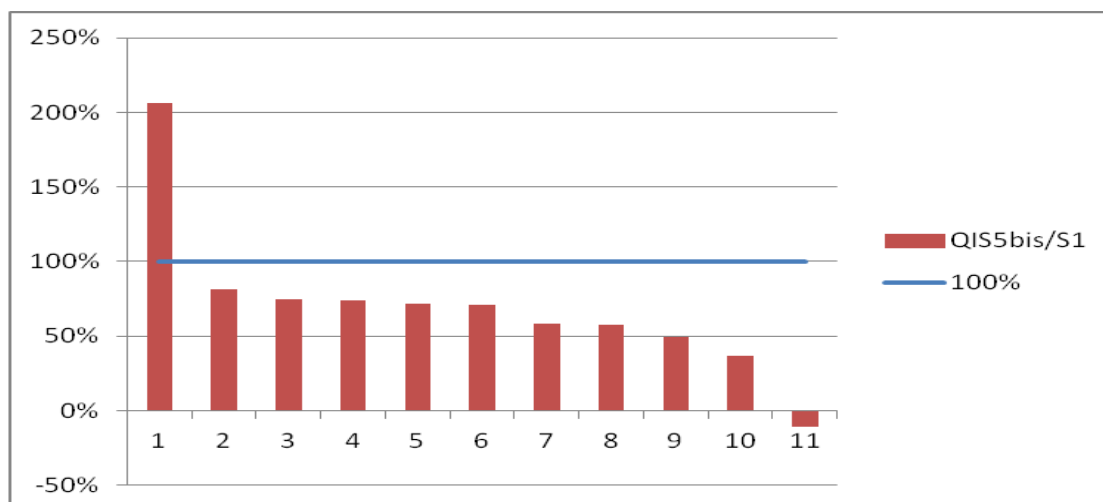
7. Diagram: A QIS5bis-ben mért unit-linked biztosítási kötelezettségek tartalékai (bruttó) a Szolvenca I szerintiekhez viszonyítva biztosítónként (%)

29. A QIS5 során csak egy olyan biztosító volt, aki a unit-linked tartalékait egy összegben („as a whole”) értékelte helyettesítő piaci portfólió értéke alapján. A QIS5bis során azonban már ketten választották ezt a módszert. Az újonnan ezt a módszert választó biztosító a módszertanváltást nem indokolta, illetve nem jelezte a szöveges kitöltésben a legjelentősebb módszertani változtatásoknál. Az eredményeiből azonban annyi lesűrhető, hogy a QIS5 során alkalmazott „legjobb becslés és kockázati ráhagyás” elvvel a unit-linked tartalék értéke az akkori Szolvenca I-es tartalék értékének a 93,7%-a volt, míg a QIS5bis során az egy összegben történő értékeléssel a jelenlegi Szolvenca I-es tartalék értékének a 99%-a lett.
30. A **nem-életbiztosítási kötelezettségek** tartalékai a jelenlegi tartalékokkal összehasonlítva a következőképpen alakultak:

Szolvenca I versus QIS5bis

8. Diagram: A QIS5bis-ben mért nem-életbiztosítási kötelezettségek tartalékai (bruttó) a Szolvenca I szerintihez viszonyítva biztosítónként (%)

31. Az átértékelés a nem-életbiztosítási tartalékok igen jelentős leértékelődésével járt. A mennyiségi hatás a következő tényezők hatásából tevődik össze: (1) a káringadozási és nagykártartalékok felszabadulása; (2) a (nagyreszt tételes tartalékoláson alapuló) jelenlegi függőkártartalék és a legjobb becslés különbözete; (3) a diszkontálás hatása; (4) a jövőbeli nyereség elismerése a díjtartalékban.
32. A fentiekén kívül „kiemelkedő” az egyik biztosító számítási eredménye, mely szerint a biztosító nem-életbiztosítási kötelezettségeinek tartaléka összességében negatív. A Szolvenca II szabályozása ugyan nem zárja ki a negatív tartalékot, de az eredményt illetően kételyeink vannak. A biztosító számításának helyességét nem volt lehetőségünk részletesen megvizsgálni. A biztosító által küldött adatok szerint a negatív tartalék háttérében elsősorban a következő két változás áll: (1) az egyik ágazat kiemelkedően negatív díjtartaléka, illetve (2) a függőkártartalék csökkenése a Szolvenca I-hez képest (a Szolvenca I-beli függőkártartalék 15%-ára csökkent le). Az említett ágazat negatív díjtartaléka összhangban van a biztosító éves adatszolgáltatásai alapján becsülhető várható nyereséggel, azonban a függőkártartalék csökkenése meglepő, és megválaszolatlan kérdéseket vet fel (reális-e, hogy a jelenlegi függőkártartalék hat és félszeresen túlbecsüli a valós értéket).
33. A **kockázati ráhagyást** a résztvevők egy kivétellel egyszerűsítő módszerekkel határozták meg. Az élet ági tartalékok esetében az élet ági résztvevők fele (heten) az arányos visszaosztás (*SCR approximation*) módszerével határozta meg a kockázati ráhagyást, a többi egyszerűsítés mindegyikét mindössze 1-2 résztvevő választotta, míg két résztvevő egyáltalán nem számolt kockázati ráhagyást. A nem-élet ági tartalékok esetében ugyan szintén az arányos visszaosztás (*SCR approximation*) módszerét választották a legtöbben (négyen), azonban itt ez a módszer nem nevezhető dominánsnak, mivel a „*duration*” módszert és az 5%-os módszert is 3-3 résztvevő választotta.
34. **Összehasonlítás a QIS5 eredményeivel:** Összességében elmondható, hogy míg a nem-élet ági tartalékok erősebben lecsökkentek a megismételt mennyiségi hatástanulmány során, mint a QIS5-ben, addig az élet ági tartalékok esetében a

Szolvenca I szerinti tartalékokhoz képest a QIS5bis-ben kisebb mértékű csökkenés figyelhető meg, mint a QIS5-ben.

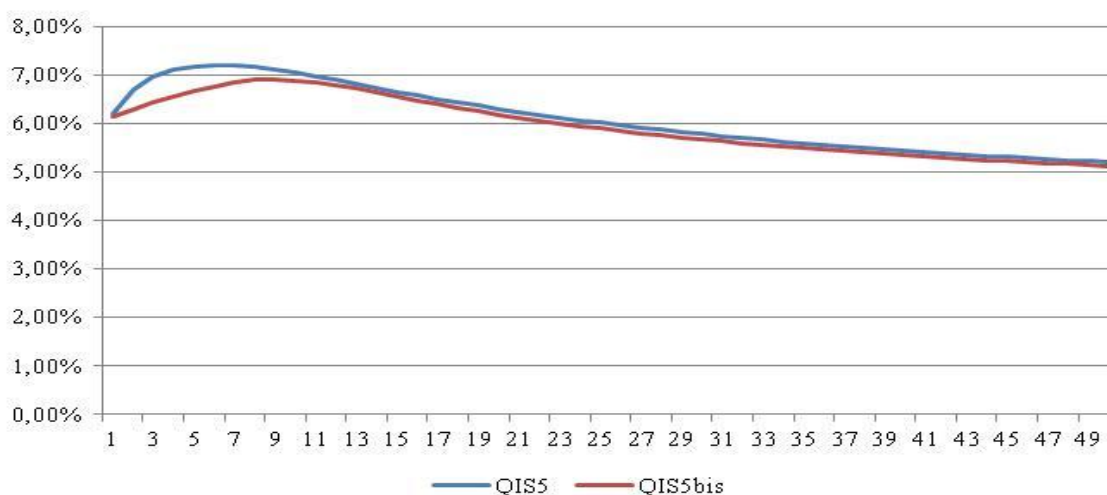
35. 16 biztosító küldött be értékelhető tartalékadatokat mind a QIS5, mind pedig a QIS5bis hatástanulmányban. E biztosítók a piac 90%-át fedték le. Összesített Szolvenca II szerinti tartalékadataik a két hatástanulmányban a következőképpen alakultak:

6. Táblázat: A mindkét hatástanulmányban részt vett biztosítók bruttó tartalékai a QIS5-ben és aQIS5bis-ben (millió forint)

	QIS5 (2009)	QIS5bis (2010)	2010/2009
Életbiztosítási kötelezettségek (UL nélkül)	490 053	517 540	106%
Unit-linked kötelezettségek	705 984	810 750	115%
Nem-életbiztosítási kötelezettségek	209 554	197 761	94%
Összesen²	1 405 591	1 526 052	109%

36. A tartalékok változása a következő okokra vezethető vissza: (1) az állomány változása; (2) a piaci környezet (kamatlábak, eszközalapok stb.) változása; (3) a számítási módszertan illetve feltételezések változása. A rendelkezésre álló adatok nem teszik lehetővé a változások egyértelmű hozzárendelését a fenti tényezőkhez, a következők azonban elmondhatók: 2010-ben 2009-hez képest a diszkontáláshoz használt hozamgörbék lefelé tolódtak. A hagyományos életbiztosítási kötelezettségek esetén becslésünk szerint a tartaléknövekedés mintegy 60%-a magyarázható a hozamgörbe elmozdulásával; a változás többi része egyéb okoknak köszönhető. A unit-linked kötelezettségek esetén a tartaléknövekedés fő oka az eszközalapok piaci értékének növekedése, illetve a már említett módszertanváltás az egyik biztosítónál. A nem-életbiztosítási kötelezettségek tartalékának csökkenése feltehetően elsősorban az állomány változásának tudható be.

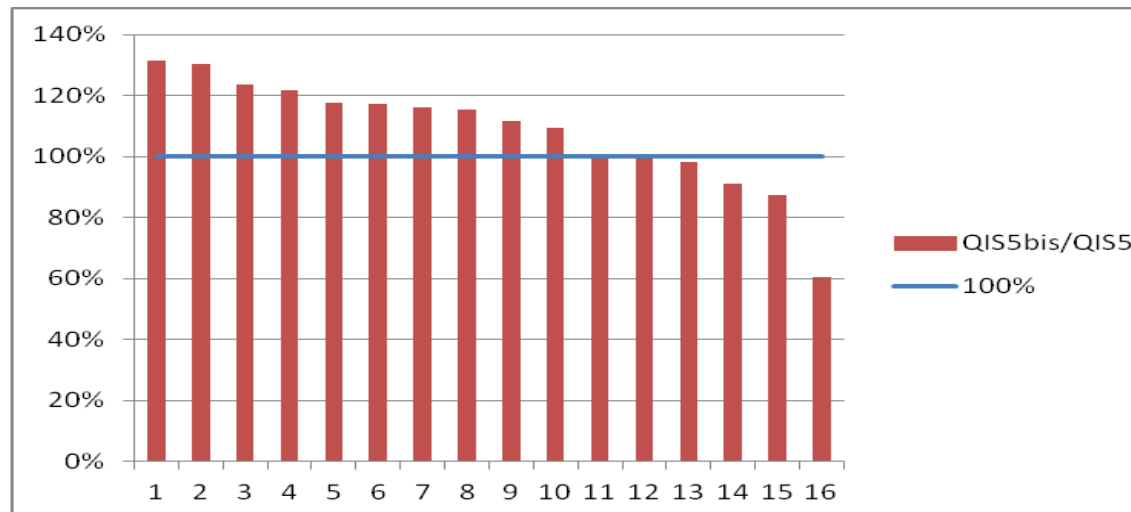
9. Diagram: Hozamgörbék a QIS5-ben és a QIS5bis-ben (illikviditási díj nélkül)

² A biztosítástechnikai tartalékok végösszege eltér a 3. Táblázat adataitól, mert különböző volt a figyelembe vett biztosítók köre.

37. Az alábbi diagramon mutatjuk be a QIS5bis-ben számított biztosítástechnikai tartalékok arányát a QIS5-ben számított biztosítástechnikai tartalékokhoz viszonyítva biztosítónként.

QIS5 versus QIS5bis
10. Diagram: A QIS5bis-ben mért biztosítástechnikai tartalékok QIS5 szerintiékhez viszonyított aránya biztosítónként (%)

6. Szavatoló tőke

38. A QIS5bis adatai alapján 2010-ben az eszközök forrásokat meghaladó többlete 506,5 milliárd forintot tett ki. A szavatoló tőke (kiigazítások utáni értéke) ezzel szemben 502 milliárd forint volt, ami nagyjából 1%-os eltérést jelent. Az eltérésnek két oka van: Egyrészt az eszközök forrásokat meghaladó többlete és az alapvető szavatoló tőke kiigazítás előtti értéke tér el a saját részvények és az alárendelt kölcsöntőke levonása miatt. Másrészt a hitel- és pénzügyi intézményekben való részesedés levonása miatt csökken az alapvető szavatoló tőke kiigazított értéke.

39. Azon 16 biztosító esetén, amelyek a QIS5-ben is részt vettek, a szavatoló tőke értéke 2009-ről 2010-re 9,8%-kal csökkent. Az eszközök forrásokat meghaladó többlete nagyobb mértékben csökkent a 2009-es hatástanulmányhoz képest (16,2%).

40. Továbbra sem jellemző a szavatolótőke-elemek változatos besorolása az egyes szintekre. A második szintre sorolt tőkeelemek szinte teljes mértékben eltűntek a biztosítók eszközei közül 2010-ben. A szavatoló tőke 99,99%-át 1. szintű tőkeelemek teszik ki, míg a maradékot a 3. szintű tőkeelemek fedik le. A 3. szintű tőkeelemeket teljes egészében az 1. szintről átsorolt nettó halasztott adó eszközök teszik ki.

7. Szavatolótőke-szükséglet – standard formula

41. Az SZTSZ standard formula szerinti kiszámítását 17 biztosító végezte el teljesen, és egy biztosító mutatott be részeredményeket. Összesített szavatolótőke-szükségletük 263 milliárd forint, melynek az egyes kockázatok közti megoszlását és arányát az alábbi táblázat mutatja.

7. Táblázat: Az SZTSZ összetétele

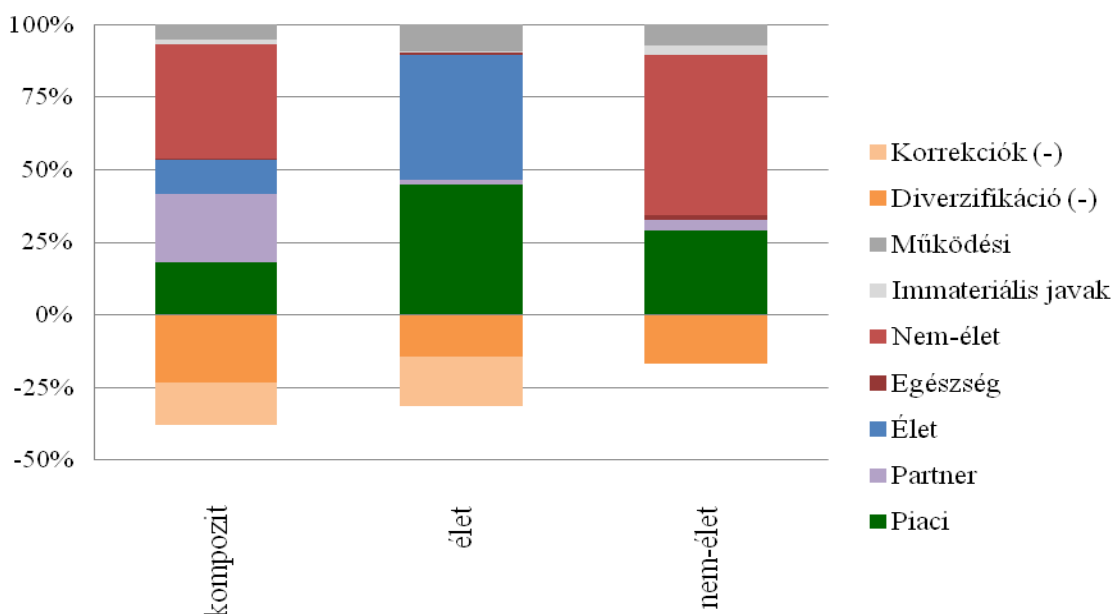
	millió forint	nem diverzifikált SZTSZ arányában
Piaci kockázat	95 774	23,1%
Partnerkockázat	79 790	19,3%
Életbiztosítási kockázat	70 241	17,0%
Egészségbiztosítási kockázat	2 491	0,6%
Nem-életbiztosítási kockázat	135 873	32,8%
Immateriális javak kockázata	5 458	1,3%
Működési kockázat	24 457	5,9%
Nem diverzifikált SZTSZ³	414 083	100,0%
Diverzifikáció	-89 733	-21,7%
Korrekciók*	-61 108	-14,8%
SZTSZ	263 242	63,6%

* a jövőbeli nyereségrészesedés és a halasztott adók veszteségelnyelő képessége miatt

42. Látható, hogy a nem diverzifikált tőkeszükséglet harmadát a nem-életbiztosítási kockázat tőkeszükséglete teszi ki, és mintegy negyedét a piaci kockázat jelenti.

43. A biztosítók eredményeit három csoportra bontottuk: mindkét ágat művelő, azaz kompozit biztosítók, a csak élet ágat művelők, illetve a csak nem-élet ágat művelő biztosítók szerint. A három csoport szavatoló-tőke-szükséglet összetételét a nem diverzifikált tőkeszükséglet arányában az alábbi grafikonok szemléltetik.

11. Diagram: A mindkét ágban, a csak az élet ágban és a csak a nem-élet ágban eredményt bemutató biztosítók tőkeszükségletének összetétele (a nem diverzifikált SZTSZ százalékában)

³A nem diverzifikált SZTSZ a standard formula fő pozitív kockázati moduljainak (piaci kockázat, partnerkockázat, élet- egészség-, nem-életbiztosítási kockázat, immateriális javak kockázata, működési kockázat) összege. A nem-diverzifikált SZTSZ mint részeredmény nem jelenik meg a standard formulában; a fogalmat az egyszerűbb prezentáció végett használjuk (a fő modulok súlyainak összege így 100%-nak adódik).

44. A **kompozit** biztosítók esetében feltűnő a magas partnernemfizetési kockázat, mely két biztosító rendkívül magas (57%, illetve 50%) partnernemfizetési kockázatának következménye. A nem-életbiztosítási kockázat 40%-os részaránya után a partnernemfizetési kockázat a második legnagyobb részarányú 23,5%-kal, míg a harmadik a 18% részarányú piaci kockázat.
45. A **csak élet** ágról számot adó biztosítóknál a vezető kockázatot a piaci kockázat (45%) jelenti, de igen magas az életbiztosítási kockázatok aránya is (43%).
46. Volt egy résztvevő, aki úgy töltötte ki a táblázatokat, hogy a nem diverzifikált tőkeszükségletének 80%-a a piaci kockázatból ered, ezen eredmények megbízhatósága elég kétséges.
47. Ez a kétséges eredmény olyannyira jelentősen befolyásolta az eredményt, hogy ha e nélkül a biztosító nélkül tekintenénk az életbiztosítók SZTSZ eredményét, akkor a nem diverzifikált tőkeszükségletük 53%-a az életbiztosítási kockázatból eredne, és csupán 32%-a lenne a piaci kockázat; a partner-nemfizetési kockázatnak itt alig van szerepe (hiszen életbiztosítóknál a viszontbiztosítók szerepe eleve kisebb).
48. Csupán négy kisebb biztosító szerepel a **csak nem-élet** ággal rendelkező biztosítók között, mivel hazánkban a jelentős nem-életbiztosítók kompozit engedéllyel rendelkeznek. A négy kis biztosítónál a vezető kockázatot a nem-életbiztosítási kockázat jelenti 55%-os részarányával, a piaci kockázat aránya 29%, partnernemfizetési kockázatuk alacsony, a halasztott adók miatti korrekciót egyikük sem számolta ki (a tartalékok veszteségelnyelő képessége pedig csak életbiztosítóknál játszhat szerepet).
49. Visszatérve a résztvevők összesített eredményeire elmondható, hogy a nem-életbiztosítási kockázat 52%-a katasztrófa kockázat, 47%-a pedig a díj- és tartalékkockázati almodulból származik. A piaci kockázat legnagyobb részét a kamatláb kockázat adja (45%), másik kiemelkedő részkockázata a részvénykockázat (26%). Az életbiztosítási kockázatnál a törlési kockázat a legnagyobb almodul 60%-os részaránnyal.
50. Az összes résztvevő főbb kockázatainak alkockázatok közti megoszlását az alábbi táblázat mutatja:

8. Táblázat: Főbb kockázatok alkockázatainak részaránya, ha 100% az adott kockázat nem diverzifikált összege

Piaci kockázat		Nem-életbiztosítási kockázat		Életbiztosítási kockázat	
Kamatláb	45%	Díj- és tartalék	47%	Halálozás	7%
Részvény	26%	Törlési	1%	Hosszú élet	2%
Ingatlan	7%	Katasztrófa	52%	Rokkantság	2%
Kamatrés	3%			Törlés	60%
Deviza	7%			Költség	19%
Koncentráció	10%			Járadékrevízió	1%
Illikviditási díj	3%			Katasztrófa	8%
Összesen	100%	Összesen	100%	Összesen	100%
Diverzifikáció	-31%	Diverzifikáció	-19%	Diverzifikáció	-21%

51. **Összehasonlítás a QIS5-tel:** A tőkeszükséglet kockázatok szerinti megoszlását tekintve a QIS5 és a QIS5bis eredményeit az alábbi táblázatban hasonlítjuk össze:

**9. Táblázat: Az SZTSZ összetétele a QIS5-ben és a QIS5bis-ben
(a mindkét hatástanulmányban figyelembe vett biztosítók körében)**

	QIS5		QIS5bis	
	millió forint	részarány	millió forint	részarány
Piaci kockázat	91 799	22,5%	79 597	20,3%
Partnerkockázat	47 932	11,7%	79 330	20,2%
Életbiztosítási kockázat	70 771	17,3%	66 562	16,9%
Egészségbiztosítási kockázat	4 398	1,1%	2 491	0,6%
Nem-életbiztosítási kockázat	161 136	39,5%	135 434	34,5%
Immateriális javak kockázata	4 879	1,2%	5 404	1,4%
Működési kockázat	27 048	6,6%	23 968	6,1%
Nem diverzifikált SZTSZ	407 963	100,0%	392 785	100,0%
Diverzifikáció	-98 361	-24,1%	-87 093	-22,2%
Korrekciók	-38 395	-9,4%	-57 304	-14,6%
SZTSZ	271 206	66,5%	248 388	63,2%

52. A QIS5 hatástanulmány eredményeihez képest az alábbi változásokat emeljük ki:

- A kockázatok nagyság szerinti sorrendje többnyire ugyanaz volt mindkét hatástanulmányban, a QIS5bis-ben azonban a partnernemfizetési kockázat megelőzte az életbiztosítási kockázatot. Ezt a változást, az egyik biztosító viszontbiztosítási struktúrájának változása generálta, amely egyúttal a nem-életbiztosítási kockázat közel ugyanakkora összegű csökkenését eredményezte. Ez egyben előrevetíti annak lehetőségét, hogy ha egy nem-élet biztosító megfelelően minősített viszontbiztosítást köt, akkor nem-élet ági kockázatainak tőkeszükséglete minimálisra csökkenhet.
- A QIS5bis-ben jelentősen megnövekedett a levonandó korrekciós tagok hatása. Ez a tétel a jövőbeli nyereségrészesedés és a halasztott adók veszteségelnyelő hatását méri. A jövőbeli nyereségrészesedés veszteségelnyelő hatására vonatkozó specifikációt a QIS5-ben a résztvevő biztosítók csaknem mindegyike félreértette (úgy vélték, hogy ez a tétel a hazai környezetben nem releváns, ezért számítását elmulasztották; vagy pedig értékelhetetlen adatokat mutattak be). A QIS5bis-hez adott technikai útmutatóban, illetve a QIS5 óta tartott felügyeleti konzultációk alkalmával rendszeresen felhívtuk a biztosítók figyelmét a specifikáció e részének követelményeire. Ennek hatására a QIS5bis-ben az életbiztosítást művelő biztosítók többsége már számolt a jövőbeli nyereségrészesedés veszteségelnyelő hatásával, és erről a korrekcióról értékelhető adatokat küldött be.
- A piaci kockázat részaránya és volumene is lecsökkent. A standard részvénykockázati scenáriók kalibrációja szimmetrikus kiigazító mechanizmust tartalmaz, mely (a 39%–49%-os alapsokkok körüli 10

százalékpontos sávban) a piaci ciklus ellenében növeli vagy csökkenti a részvénykockázat tőkeszükségletének nagyságát. Elvileg a szimmetrikus kiigazítás mértékét az utolsó egyéves időszak referenciaindexei alapján kell meghatározni, de a QIS5bis résztvevőinek nagy része (8 biztosító) a QIS5 specifikációjában szereplő, 2009 végére vonatkozó 30%–40%-os részvénytökeket alkalmazott. Öt résztvevő frissítette a sokkokat a 2010 végének megfelelő 49%–59%-os szintre, egy biztosító pedig 39%–49%-os sokkkal számolt. Ha minden résztvevő a frissített sokkokkal számolt volna, a részvénykockázat összesített tőkeszükséglete becslésünk szerint 28%-kal, a piaci kockázat tőkeszükséglete összesítve 7,5%-kal, a standard formulával számított tőkeszükséglet pedig összesítve 1,3%-kal magasabbnak adódott volna a QIS5bis-ben jelentettnél.

8. Minimális tőkeszükséglet

53. A minimális tőkeszükséglet értékelésénél 18 biztosító eredményeit vettük figyelembe. Az MTSZ SZTSZ-hez viszonyított átlagos aránya 30,2%.
54. Önmagában a lineáris formulát tekintve (a 25%–45%-os határoló folyosótól eltekintve) az átlagos arány⁴ 25,0% volt, amely jócskán elmarad az elméleti kalibrációtól (az SZTSZ 35%-a). A folyosó 25%-os alsó határa alá 11, a 25%–45% közötti sávba 4, a 45%-os felső határ fölé 3 biztosítónál esett a lineáris formula eredménye.
55. Öt esetben az abszolút padló értéke (2010-ben 889 millió forint) határozta meg az MTSZ-t. Egy esetben fordult elő, hogy az MTSZ nagyobb volt, mint az SZTSZ.
56. Azon 16 biztosító esetén, akik a QIS5-ben és annak újrafuttatásában is részt vettek megfigyelhető, hogy az átlagos MTSZ-SZTSZ arány emelkedett 2009-hez képest (23,8%-ról 25,2%-ra).

⁴ Az SZTSZ standard formulával súlyozott átlag.